

**Uchwała Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego
z dnia 5 października 2004 r.**

III UZP 2/04

Przewodniczący Prezes SN Walerian Sanetra, Sędziowie SN: Józef Iwulski (sprawozdawca), Andrzej Kijowski, Herbert Szurgacz, Maria Tyszel, Barbara Wagner, Andrzej Wróbel (współsprawozdawca).

Sąd Najwyższy, z udziałem prokuratora Prokuratury Krajowej Piotra Wiśniewskiego, po rozpoznaniu na posiedzeniu jawnym w dniu 5 października 2004 r. sprawy z wniosku Henryka R. przeciwko Wojskowemu Biuru Emerytalnemu w R. o ustalenie daty podjęcia wypłaty emerytury, na skutek zagadnienia prawnego przekazanego przez skład trzech sędziów Sądu Najwyższego postanowieniem z dnia 25 maja 2004 r. [...]

„Czy przepis art. 14 ust. 6 ustawy z dnia 25 maja 2001 r. o przebudowie i modernizacji technicznej oraz finansowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2001 - 2006 (Dz.U. z 2001 r. Nr 76 poz. 804 ze zm.) pozwala na wypłatę emerytury wojskowej (art. 41 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin - jednolity tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 11, poz. 108 ze zm.) także za okres, za który żołnierz otrzymał jednorazowe odszkodowanie na podstawie art. 14 ust. 2 ustawy z dnia 25 maja 2001 r. o przebudowie i modernizacji technicznej oraz finansowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2001-2006 ?”

p o d j ą ł u c h w a ł ę :

Żołnierz, któremu na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 25 maja 2001 r. o przebudowie i modernizacji technicznej oraz finansowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2001-2006 (Dz.U. Nr 76, poz. 804 ze zm.) skrócono okres wypowiedzenia zawodowej służby wojskowej, nabywa prawo do emerytury z upływem ostatniego dnia okresu, za który wypłacono mu jednorazowe odszkodowanie przewidziane w art. 14 ust. 2 tej ustawy. Po tym dniu,

odmowa wypłaty emerytury może dotyczyć jedynie miesięcy pozostałych do upływu rocznego okresu pobierania uposażenia przewidzianego w art. 18 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o uposażeniu żołnierzy (jednolity tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 76, poz. 693 ze zm.).

U z a s a d n i e

Sąd Najwyższy, postanowieniem z dnia 25 maja 2004 r. [...] w sprawie z wniosku Henryka R. przeciwko Wojskowemu Biuru Emerytalnemu w R. o ustalenie daty podjęcia wypłaty emerytury, rozpoznając kasację organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 26 listopada 2003 r. [...], przekazał na podstawie art. 393¹⁴ § 1 k.p.c. do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi Sądu Najwyższego rozpatrywane zagadnienie prawne w następującym stanie sprawy:

Wojskowe Biuro Emerytalne w R. decyzją z dnia 26 marca 2003 r. ustaliło dla Henryka R. od dnia 1 lutego 2003 r. wysokość świadczenia emerytalnego, przy czym wypłata emerytury została zawieszona do dnia 30 września 2004 r., czyli do ostatniego dnia ośmiomiesięcznego okresu liczonego od dnia 1 lutego 2004 r., za który wnioskodawcy wypłacono jednorazowe odszkodowanie. Tym samym okres ten został doliczony do wcześniejszego dwunastomiesięcznego okresu, za który wnioskodawca otrzymał roczne uposażenie w związku ze zwolnieniem z zawodowej służby wojskowej z dniem 31 stycznia 2003 r.

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie wyrokiem z dnia 23 maja 2003 r. [...] oddalił odwołanie wnioskodawcy od powyższej decyzji, w którym wnioskodawca zarzucił brak podstawy prawnej do zawieszenia przez organ rentowy wypłaty emerytury do dnia 30 września 2004 r., skoro został on zwolniony z zawodowej służby wojskowej z dniem 31 stycznia 2003 r. W uzasadnieniu swego wyroku Sąd Okręgowy stwierdził, że w związku ze zwolnieniem ze służby wojskowej z dniem 31 stycznia 2003 r. wnioskodawca otrzymał roczne uposażenie przewidziane w art. 18 ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o uposażeniu żołnierzy (jednolity tekst: Dz.U. z 1992 r. Nr 5, poz. 18 ze zm.), a następnie za skrócony o 8 miesięcy okres wypowiedzenia odszkodowanie przewidziane w art. 14 ust. 2 ustawy z dnia 25 maja 2001 r. o przebudowie i modernizacji technicznej oraz finansowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2001-2006 (Dz.U. Nr 76, poz. 804). Ponieważ, zgodnie z art. 41 ust. 2 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym

żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 11, poz. 108 ze zm.), emerytura wojskowa nie może być wypłacona za okres, za który wypłacono uposażenie przewidziane w tej ustawie, to skoro wnioskodawca został zwolniony ze służby wojskowej z dniem 31 stycznia 2003 r., ale równocześnie w okresie 12 miesięcy od daty zwolnienia ze służby wojskowej (do dnia 31 stycznia 2004 r.) korzystał z prawa do uposażenia, a potem wypłacono mu odszkodowanie za 8 miesięcy z tytułu skrócenia okresu wypowiedzenia, to prawidłowa jest ocena organu rentowego, że wypłata wojskowej emerytury wnioskodawcy powinna nastąpić dopiero od dnia 1 października 2004 r.

W uwzględnieniu apelacji wnioskodawcy, Sąd Apelacyjny w Rzeszowie wyrokiem z dnia 26 listopada 2003 r. [...] zmienił wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że zobowiązał organ rentowy do podjęcia wypłaty świadczenia emerytalnego wnioskodawcy z dniem 1 lutego 2004 r. W uzasadnieniu tego rozstrzygnięcia Sąd Apelacyjny stwierdził w szczególności, że z art. 41 ust. 2 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych wynika jednoznacznie, iż świadczenia emerytalne lub rentowe, nabyte przez zwolnionego ze służby żołnierza zawodowego, nie są wypłacane wyłącznie za okres, za który żołnierz otrzymał uposażenie przewidziane w ustawie o uposażeniu żołnierzy. Oznacza to, że nie można łączyć wypłaty emerytury wojskowej z pobieraniem uposażenia wojskowego, o którym mowa w art. 18 ust. 1 pkt 1 ustawy o uposażeniu żołnierzy. Jednorazowe odszkodowanie, które żołnierzowi zwalnianemu z zawodowej służby wojskowej przysługuje na podstawie art. 14 ust. 2 ustawy o przebudowie i modernizacji Sił Zbrojnych RP, nie jest natomiast uposażeniem w rozumieniu art. 18 ust. 1 pkt 1 ustawy o uposażeniu żołnierzy. Wprawdzie przepis art. 14 ust. 6 ustawy o przebudowie i modernizacji Sił Zbrojnych RP stanowi, że dla celów emerytalnych dniem zwolnienia z zawodowej służby wojskowej jest ostatni dzień okresu, za który wypłacono odszkodowanie oraz że okres ten jest równorzędny ze służbą wojskową, ale „jednorazowe odszkodowanie, które przysługuje z tytułu skrócenia okresu wypowiedzenia nie ma charakteru prawnego uposażenia, które wpływa na wstrzymanie wypłaty świadczeń z wojskowego zaopatrzenia emerytalnego”.

W kasacji od powyższego wyroku, Wojskowe Biuro Emerytalne zarzuciło naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 14 ust. 1-6 ustawy o przebudowie i modernizacji Sił Zbrojnych RP. W uzasadnieniu tego zarzutu powołało sformułowaną w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2000 r., II UKN 458/99

(OSNAPiUS 2001 nr 18, poz. 565) tezę, iż nie jest dopuszczalne pobieranie dwóch konkurencyjnych lub wyłączających się świadczeń z ubezpieczenia społecznego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Organ rentowy zwrócił uwagę, że „wprawdzie wnioskodawca nie pobierał dwóch świadczeń z ubezpieczenia społecznego, ponieważ takim świadczeniem jest tylko emerytura, niemniej jednak w cytowanym wyżej orzeczeniu Sąd Najwyższy zwrócił uwagę - co jest najistotniejsze w tej sprawie - iż skoro okres pobierania jakiegoś świadczenia jest wliczony do okresu ubezpieczenia i uwzględniany przy przyznawaniu uprawnień emerytalno-rentowych, wpływając na ich wysokość, to za okres jego pobierania nie jest dopuszczalne przyznanie prawa do świadczenia emerytalnego”.

Sąd Najwyższy w zwykłym składzie szczegółowo przedstawił obowiązujący stan prawny i uznał, że rozpoznanie kasacji wymaga przedstawienia powiększonemu składowi Sądu Najwyższego do rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego z następujących względów:

Dotychczas w orzecznictwie zagadnienie to było dwukrotnie przedmiotem rozstrzygnięcia (wyroki z dnia 22 października 2003 r., II UK 112/03 oraz z dnia 20 maja 2004 r., II UK 378/03) i w obu wypadkach Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że emerytury lub renty inwalidzkiej oraz dodatków z wojskowego zaopatrzenia emerytalnego nie wypłaca się jedynie za okres, za który żołnierz zawodowy otrzymał uposażenie przewidziane w ustawie z dnia 17 grudnia 1974 r. o uposażeniu żołnierzy. Do okresu tego nie dolicza się okresu, za który żołnierz zawodowy pobrał jednorazowe odszkodowanie z tytułu skróconego okresu wypowiedzenia stosunku wojskowej służby zawodowej.

Na rzecz odmiennego poglądu prawnego, mogą przemawiać jednak następujące argumenty:

Po pierwsze - na gruncie aktualnego polskiego porządku prawnego obowiązują trzy ogólne i podstawowe zarazem ustawy (*leges generales*) normujące sytuację prawną służby wojskowej żołnierzy zawodowych, a mianowicie: 1) ustawa o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, regulująca także kwestię wypowiedzenia stosunku służbowego zawodowej służby wojskowej (art. 78-85) oraz nowa ustawa o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (art. 94-96, art. 111-112, art. 114 oraz art. 117); 2) ustawa o uposażeniu żołnierzy, określająca także należności pieniężne przysługujące żołnierzom zwolnionym z zawodowej służby wojskowej (art. 18); oraz 3) ustawa o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin, regulująca także za-

sady przyznawania i wypłacania emerytury wojskowej (między innymi w art. 12, art. 18 oraz art. 41-42). W kontekście rozważanego zagadnienia prawnego na uwagę zasługują w szczególności dwa unormowania, wedle których: a) w razie zbiegu uprawnień żołnierza zwolnionego z zawodowej służby wojskowej do uposażenia zasadniczego (wraz z dodatkami o charakterze stałym) i do zaopatrzenia emerytalnego, żołnierzowi przysługuje - według jego wyboru - tylko jedno z tych świadczeń (art. 18 ust. 4 w związku z art. 18 ust. 1 pkt 1 ustawy o uposażeniu żołnierzy - *nota bene*, przepis ten utraci moc prawną z dniem 1 lipca 2004 r.); b) emerytury (oraz dodatków) nie wypłaca się za okres, za który żołnierz zawodowy otrzymał uposażenie przewidziane w przepisach ustawy o uposażeniu żołnierzy, chyba że emerytura byłaby korzystniejsza - jednak w tym ostatnim wypadku organ rentowy potrąca z należnej emerytury (oraz dodatków) kwoty wypłacone z tytułu uposażenia lub świadczenia pieniężnego przysługującego po zwolnieniu ze służby (art. 41 ust. 2 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy). Nie ulega przy tym wątpliwości, że w obu wypadkach, chodzi o uregulowania szczególne, które odnoszą się jedynie do sytuacji zbiegu wskazanych w nich rodzajów świadczeń, a w konsekwencji, wynikający stąd zakaz możliwości równoczesnego (łącznego) korzystania przez osobę uprawnioną z dwóch różnych (choć prawidłowo nabytych) świadczeń, nie może być interpretowany w sposób rozszerzający i odnoszony do sytuacji zbiegu innego rodzaju świadczeń, które w tych przepisach nie zostały wymienione.

Po drugie - z dniem 9 sierpnia 2001 r. weszła w życie ustawa o przebudowie i modernizacji Sił Zbrojnych RP, która - wedle pierwotnego jej brzmienia - określała kierunki przebudowy i modernizacji technicznej Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2001-2006 (art. 1 ust. 1 tej ustawy), natomiast po jej zmianie w 2004 r. określa kierunki przebudowy i modernizacji technicznej Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej i ma ona na celu zapewnienie warunków stopniowego osiągnięcia przez Siły Zbrojne pełnej interoperacyjności w ramach Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego oraz standardów pozostałych państw członków tej organizacji w zakresie uzbrojenia, wyposażenia, mobilności i możliwości prowadzenia działań wojskowych w każdych warunkach, z tym że do dnia 31 grudnia 2008 r. powyższy cel osiągnie co najmniej 1/3 Sił Zbrojnych (art. 1 ust. 2 tej ustawy - w brzmieniu po jej nowelizacji, która weszła w życie z dniem 22 maja 2004 r., Dz.U. z 2004 r. Nr 107, poz. 1136). Ustawa o przebudowie i modernizacji Sił Zbrojnych RP, której postanowienia mają ułatwić realizację wieloletniego programu restrukturyzacji i unowocześnienia Sił

Zbrojnych RP, w zakresie w jakim normuje sytuację prawną żołnierzy zawodowych zwalnianych ze służby wojskowej, wprowadza więc do porządku prawnego rozwiązania o charakterze niewątpliwie nadzwyczajnym i zarazem czasowym, a tym samym ma znamiona prawne ustawy szczególnej (*lex specialis*) względem obowiązujących w tym zakresie ogólnych regulacji ustawowych. Odnosi się to również do unormowań wynikających z art. 14 tej ustawy, skoro: a) art. 14 ust. 1, dotyczący wypowiedzania stosunku służbowego zawodowej służby wojskowej - wprowadza szczególną regulację prawną względem ogólnie obowiązujących zasad sformułowanych w art. 78-79 ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (odpowiednio także: art. 114 i art. 117 nowej ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych); b) art. 14 ust. 2-5, określające zasady i tryb wypłacania tzw. jednorazowego odszkodowania należnego żołnierzowi z tytułu skrócenia okresu wypowiedzenia dokonywanego w trybie, o którym mowa w art. 14 ust. 1 tej ustawy - wprowadzają regulację szczególną względem ogólnie w tym zakresie obowiązujących przepisów, zwłaszcza art. 84 ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (odpowiednio także: art. 94-96 nowej ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych) oraz art. 18 ustawy o uposażeniu żołnierzy (nota bene, przepis ten utraci moc prawną z dniem 1 lipca 2004 r.); c) art. 14 ust. 6 określający konsekwencje prawne skrócenia okresu wypowiedzenia i wypłaty z tego tytułu jednorazowego odszkodowania (na podstawie art. 14 ust. 2 tej ustawy) w zakresie uprawnień emerytalnych tego żołnierza - wprowadzający w tym względzie regulację szczególną w stosunku do ogólnie obowiązujących zasad określonych między innymi art. 12 i art. 41 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy; d) art. 14 ust. 7, który przesądza o rozszerzonym zakresie stosowania odrębnych uregulowań prawnych wynikających z art. 14 ust. 1-6 ustawy o przebudowie i modernizacji Sił Zbrojnych RP. Oznacza to, że art. 14 ustawy o przebudowie i modernizacji Sił Zbrojnych RP jako przepis ustawy szczególnej, powinien być interpretowany i stosowany zgodnie z zasadą, wedle której późniejsza ustawa szczególna uchyla wcześniejszą ustawę ogólną (*lex posterior specialis derogat legi anteriori generali*).

Po trzecie - w art. 14 ust. 6 ustawy o przebudowie i modernizacji Sił Zbrojnych RP sformułowane zostały w istocie dwie normy prawne: a) norma pierwsza, wedle której „dla celów emerytalnych” (czyli między innymi także dla ustalenia dnia powstania prawa do świadczenia emerytalnego) organy rentowe mają obowiązek przyjąć, że dniem zwolnienia żołnierza z zawodowej służby wojskowej jest dopiero ostatni dzień okresu, za który żołnierzowi temu zostało wypłacone jednorazowe odszkodowanie; b)

stanowiąca jej logiczną konsekwencję - norma druga, wedle której okres, za który wypłacone zostało żołnierzowi jednorazowe odszkodowanie z tytułu skrócenia okresu wypowiedzenia (stosownie do dyspozycji art. 14 ust. 2 tej ustawy), jest traktowany jako równorzędny ze służbą wojskową, czyli że także i ten okres jest zaliczany do służby wojskowej żołnierza w Siłach Zbrojnych RP. Okazuje się więc, że rozwiązanie prawne, którym posłużył się ustawodawca w art. 14 ust. 6 ustawy o przebudowie i modernizacji Sił Zbrojnych RP, jakkolwiek ma charakter szczególny (nadzwyczajny lub wyjątkowy), to jednak ani nie opiera się na zastosowaniu w tym zakresie „fikcji prawnej” zaliczenia okresu, za który wypłacone zostało żołnierzowi jednorazowe odszkodowanie, do okresu służby wojskowej, skoro za okres ten żołnierzowi nie przysługuje emerytura, ani też nie stwarza zagrożenia, że rodzina wojskowego - w okresie, za który wojskowy otrzymał jednorazowe odszkodowanie, od którego nie jest pobierana składka zdrowotna pozostawałaby czasowo poza ubezpieczeniem zdrowotnym, ponieważ: a) art. 61 ust. 1 ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (odpowiednio także: art. 67 nowej ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych - por. także utrzymane w mocy na podstawie art. 188 tej ustawy: rozporządzenie Ministrów Obrony Narodowej oraz Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 28 grudnia 1994 r. w sprawie świadczeń zdrowotnych dla żołnierzy, członków ich rodzin oraz emerytów i rencistów wojskowych i członków ich rodzin, Dz.U. z 1995 r. Nr 3, poz. 15 ze zm.) stanowi, że żołnierzom zawodowym przysługuje prawo do świadczeń zdrowotnych udzielanych przez zakłady opieki zdrowotnej w zakresie określonym w ustawie z dnia 23 stycznia 2003 r. o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia (Dz.U. Nr 45, poz. 391 ze zm.); b) z kolei, zgodnie z art. 10 ustawy o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia, obowiązek ubezpieczenia zdrowotnego uważa się za spełniony po zgłoszeniu osoby podlegającej temu obowiązkowi do Funduszu zgodnie z przepisami art. 17 i 18 oraz opłaceniu składki w terminie i na zasadach określonych w ustawie; osoba podlegająca obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego po zgłoszeniu do Funduszu uzyskuje prawo do świadczeń z ubezpieczenia zdrowotnego; osoba podlegająca obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego ma obowiązek zgłosić do Funduszu członków rodziny, o których mowa w art. 7 ust. 2, którzy po zgłoszeniu uzyskują prawo do świadczeń z ubezpieczenia zdrowotnego; zgłoszenia, o którym mowa w ust. 3, dokonuje się wraz ze zgłoszeniem osoby, o której mowa w ust. 1; c) jeżeli więc okres, za który żołnierz otrzymał jednorazowe odszkodowanie, traktowany jest jako równorzędny ze służbą

wojskową (art. 14 ust. 6 zdanie drugie - ustawy o przebudowie i modernizacji Sił Zbrojnych RP), to oznacza to, że w tym okresie objęty jest ubezpieczeniem zdrowotnym (*ex lege*) sam żołnierz oraz jego rodzina i to niezależnie od tego, czy od kwoty tzw. jednorazowego odszkodowania jest odprowadzana składka na ubezpieczenie zdrowotne.

Po czwarte - powyższa argumentacja prowadzi do wniosku, że w wypadku skrócenia okresu wypowiedzenia oraz wypłaty tzw. jednorazowego odszkodowania na podstawie art. 14 ust. 2 ustawy o przebudowie i modernizacji Sił Zbrojnych RP, termin początkowy wypłaty należnej żołnierzowi emerytury określony został wprost w zdaniu pierwszym art. 14 ust. 6 ustawy o przebudowie i modernizacji Sił Zbrojnych RP (*in principio*) i dlatego w tym zakresie w ogóle nie ma potrzeby (odpowiedniego) stosowania dyspozycji art. 41 ust. 2 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy.

Sąd Najwyższy w powiększonym składzie zważył, co następuje:

1. Decyzją Ministra Obrony Narodowej Nr PF - 44 (wyciąg z dnia 10 stycznia 2003 r.), wnioskodawca został zwolniony ze służby wojskowej z dniem 31 stycznia 2003 r., przy czym wyraźnie zaznaczono, że dla celów emerytalnych dniem zwolnienia ze służby jest ostatni dzień okresu, za który wypłacono jednorazowe odszkodowanie, tj. 30 września 2003 r. Oznacza to, że okres wypowiedzenia stosunku służbowego wnioskodawcy miał objąć okres od 1 stycznia 2003 r. do 30 września 2003 r., ale został skrócony o 8 miesięcy (do jednego miesiąca) i zwolnienie ze służby nastąpiło z dniem 31 stycznia 2003 r. W wykonaniu rozkazu dziennego dowódcy jednostki z dnia 22 stycznia 2003 r., w dniu 31 stycznia 2003 r. (data zwolnienia ze służby, czyli ostatni dzień skróconego okresu wypowiedzenia według art. 14 ust. 5 ustawy z dnia 25 maja 2001 r. o przebudowie i modernizacji technicznej oraz finansowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2001-2006) wnioskodawcy wypłacono z tytułu skrócenia okresu wypowiedzenia jednorazowe odszkodowanie w wysokości uposażenia za 8 miesięcy. W okresie 12 miesięcy od daty zwolnienia ze służby wojskowej (od 31 stycznia 2003 r. do dnia 31 stycznia 2004 r.) wnioskodawca pobierał uposażenie.

Wojskowe Biuro Emerytalne w R. decyzją z dnia 26 marca 2003 r. ustaliło wysokość świadczenia emerytalnego wnioskodawcy od dnia 1 lutego 2003 r. W aktach emerytalnych wnioskodawcy znajduje się dokument - bez nazwy, daty, adresata i

uzasadnienia - podpisany przez dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego, zawierający następującą treść: „wypłatę emerytury zawiesza się do dnia 30.09.2004 r. w związku z wypłatą: - odszkodowania za osiem miesięcy skrócenia okresu wypowiedzenia, oraz - 12 miesięcznego uposażenia po zwolnieniu ze służby wojskowej”. Dokument ten jest traktowany jako decyzja o niewypłacie (zawieszeniu wypłaty) emerytury w okresie do dnia 30 września 2004 r. Oznacza to, że organ rentowy podjął decyzję o niewypłacie (wstrzymaniu, zawieszeniu wypłaty) emerytury przez okres 20 miesięcy od zwolnienia ze służby. Doszło więc do zsumowania okresu 12 miesięcy pobierania uposażenia po zwolnieniu ze służby oraz 8 miesięcy, o który skrócono okres wypowiedzenia. Ponieważ okres, w którym wnioskodawca pobierał uposażenie biegł od 1 lutego 2003 r. do 31 stycznia 2004 r., to należy uznać, iż organ rentowy przyjął, że okres, za który wypłacono jednorazowe odszkodowanie, biegł od 1 lutego 2004 r. do 30 września 2004 r. (choć niewątpliwie okres wypowiedzenia biegłby od 1 stycznia 2003 r. do 30 września 2003 r., gdyby nie został skrócony do 31 stycznia 2003 r.).

2. Ponieważ zdarzenia prawne związane z uzyskaniem przez wnioskodawcę emerytury wojskowej (zwolnienie ze służby, decyzja przyznająca emeryturę) miały miejsce w okresie styczeń-marzec 2003 r., to należy uwzględnić stan prawny obowiązujący w tym czasie.

Obowiązywały wówczas następujące przepisy:

2.1. Ustawa z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 11, poz. 108 ze zm.; ostatnia zmiana wynikająca z art. 174 ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu, Dz.U. Nr 74, poz. 676 ze zm.):

Art. 12. Emerytura wojskowa przysługuje żołnierzowi zwolnionemu z zawodowej służby wojskowej, który w dniu zwolnienia z tej służby posiada 15 lat służby wojskowej w Wojsku Polskim.

Art. 41 ust. 1. Emeryturę lub rentę wraz z dodatkami, o których mowa w art. 25 ust. 1, wypłaca się: 1) za okres od dnia powstania prawa do zaopatrzenia emerytalnego, jeżeli zostało ono ustalone z urzędu, 2) za okres od dnia powstania prawa do zaopatrzenia emerytalnego, nie dłuższy jednak niż trzy miesiące kalendarzowe poprzedzające miesiąc, w którym złożono wniosek określony w art. 31 ust. 3, jeżeli prawo do tego zaopatrzenia zostało ustalone na wniosek zainteresowanego; ust. 2. Emerytury lub renty inwalidzkiej oraz dodatków nie wypłaca się za okres, za który

żołnierz otrzymał uposażenie przewidziane w ustawie o uposażeniu żołnierzy, chyba że emerytura lub renta byłaby korzystniejsza. W tym przypadku organ emerytalny potrąca z należnej emerytury lub renty inwalidzkiej oraz dodatków kwoty wypłacone z tytułu uposażenia lub świadczenia pieniężnego przysługującego po zwolnieniu ze służby.

2.2. Ustawa z dnia 17 grudnia 1974 r. o uposażeniu żołnierzy (jednolity tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 76, poz. 693 ze zm.):

Art. 18 ust. 1. Żołnierzom zwolnionym z zawodowej służby wojskowej pełnionej jako służba stała, niezależnie od odprawy, przysługują następujące należności pieniężne: 1) co miesiąc przez okres roku po zwolnieniu ze służby uposażenie zasadnicze wraz z dodatkami o charakterze stałym, należne na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym; 2) ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy nie wykorzystany w roku zwolnienia ze służby oraz za urlopy zaległe; 3) zryczałtowany ekwiwalent pieniężny za niewykorzystany w roku zwolnienia ze służby przejazd na koszt wojska, przewidziany w przepisach o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych; 4) zwrot kosztów jednorazowego przejazdu żołnierza i członków jego rodziny oraz kosztów przewozu urządzenia domowego do obranego przez żołnierza miejsca zamieszkania w kraju - według zasad przewidzianych przy przeniesieniach służbowych; ust. 2. Należności określone w ust. 1 pkt 1 i 4 oraz przypadające za rok, w którym następuje zwolnienie ze służby, należności określone w ust. 1 pkt 2 i 3 nie przysługują żołnierzom zwolnionym ze służby wskutek prawomocnego wymierzenia kary sądowej lub dyscyplinarnej usunięcia z tej służby albo ukarania przez organ właściwego samorządu zawodowego karą zawieszenia lub pozbawienia prawa wykonywania zawodu (specjalności zawodowej), utraty stopnia wojskowego albo skazania na karę pozbawienia wolności (aresztu wojskowego); ust. 3. Uposażenie określone w ust. 1 pkt 1 nie przysługuje także żołnierzom, którzy zostali zwolnieni z czynnej służby wojskowej pełnionej jako służba stała w okresie próbnym lub wskutek wypowiedzenia przez nich stosunku służbowego w okresie służby obowiązkowej; ust. 4. W razie zbiegu uprawnień do uposażenia określonego w ust. 1 pkt 1 i zaopatrzenia emerytalnego, żołnierzowi przysługuje - według jego wyboru tylko jedno z tych świadczeń; ust. 5. Żołnierz, który nie posiada uprawnień do zaopatrzenia emerytalnego lub zamiast tego zaopatrzenia wybrał uposażenie określone w ust. 1 pkt 1, może pobrać uposażenie za cały należny okres jednorazowo z góry.

2.3 Ustawa z dnia 25 maja 2001 r. o przebudowie i modernizacji technicznej oraz finansowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2001-2006 (Dz.U. Nr 76, poz. 804 ze zm.; ostatnia zmiana wynikająca z art. 1 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o zmianie ustawy o przebudowie i modernizacji technicznej oraz finansowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2001-2006, Dz.U. Nr 205, poz. 1731):

Art. 14. 1. Do dnia 31 grudnia 2003 r. okres wypowiedzenia stosunku służbowego zawodowej służby wojskowej dokonanego przez właściwy organ wojskowy, określony w przepisach ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, może być, na wniosek żołnierza, skrócony, nie więcej jednak niż do jednego miesiąca; ust. 2. Z tytułu skrócenia okresu wypowiedzenia, o którym mowa w ust. 1, żołnierzom zwalnianym z zawodowej służby wojskowej przysługuje jednorazowe odszkodowanie w wysokości jednomiesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym, należnego na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym, za każdy miesiąc skrócenia okresu wypowiedzenia; ust. 3. Jednorazowe odszkodowanie, o którym mowa w ust. 2, wypłaca organ wojskowy właściwy do wypłaty należności pieniężnych w związku ze zwolnieniem z zawodowej służby wojskowej, na zasadach określonych w odrębnych przepisach dla celów wypłaty uposażenia przez okres roku po zwolnieniu z zawodowej służby wojskowej; ust. 4. Jednorazowe odszkodowanie, o którym mowa w ust. 2, przysługuje niezależnie od należności pieniężnych przysługujących żołnierzom zawodowym zwalnianym z zawodowej służby wojskowej; ust. 5. Terminem wypłaty jednorazowego odszkodowania, o którym mowa w ust. 2, i innych należności pieniężnych, o których mowa w ust. 4, jest ostatni dzień skróconego okresu wypowiedzenia; ust. 6. Dla celów emerytalnych dniem zwolnienia z zawodowej służby wojskowej jest ostatni dzień okresu, za który wypłacone zostało jednorazowe odszkodowanie, o którym mowa w ust. 2. Okres ten traktowany jest jako równorzędny ze służbą wojskową; ust. 7. Przepisy ust. 1-6 stosuje się również do żołnierzy zawodowych, którym organ wojskowy wypowiedział stosunek służbowy zawodowej służby wojskowej po dniu 31 grudnia 2000 r., a którzy do dnia wejścia w życie ustawy nie zostali zwolnieni z tej służby. Przepis ten nie podlegał zmianie.

W rozpatrywanej sprawie nie mają większego znaczenia przepisy ustawy z dnia 30 czerwca 1970 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 1997 r. Nr 10, poz. 55 ze zm.; ostatnia zmiana wynikająca z art. 72 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym, Dz.U. Nr 240, poz. 2052 ze zm.). Nie

miały też zastosowania przepisy ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz.U. Nr 179, poz. 1750), która weszła w życie z dniem 1 lipca 2004 r.

3. Przepis art. 14 ustawy z dnia 25 maja 2001 r. o przebudowie i modernizacji technicznej oraz finansowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2001-2006 był dotychczas przedmiotem wykładni w dwóch wyrokach Sądu Najwyższego.

3.1. W wyroku z dnia 22 października 2003 r., II UK 112/03 (OSNP 2004 nr 3, poz. 51) uznano, że emerytury lub renty inwalidzkiej oraz dodatków z wojskowego zaopatrzenia emerytalnego nie wypłaca się jedynie za okres, za który żołnierz zawodowy otrzymał uposażenie przewidziane w ustawie z dnia 17 grudnia 1974 r. o uposażeniu żołnierzy; do okresu tego nie dolicza się okresu, za który żołnierz zawodowy pobrał jednorazowe odszkodowanie z tytułu skróconego okresu wypowiedzenia stosunku wojskowej służby zawodowej. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy podniósł w szczególności, że wypłata słusznie nabytych praw emerytalnych lub rentowych może być wstrzymana, zawieszona bądź częściowo ograniczona wyłącznie na podstawie i w granicach niesprzecznych z Konstytucją RP norm prawa ustawowego. Do tego rodzaju szczególnych unormowań ustawowych zalicza się art. 41 ust. 2 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych. „Szczególna natura prawna” tego przepisu nakazuje jego ścisłą gramatyczną wykładnię, bez możliwości dokonywania interpretacji rozszerzającej, przewidzianej w nim wyjątkowej dopuszczalności wstrzymania wypłaty świadczeń emerytalnych lub rentowych z wojskowego zaopatrzenia emerytalnego, nawet gdyby względy słuszności lub celowości, czy ryzyko poniesienia „dodatkových konsekwencji dla budżetu Państwa” podważały lub sprzeciwiały się racjonalności przyjętych i obowiązujących rozwiązań prawnych, wielokrotnie gratyfikujących żołnierza zawodowego z jednego tytułu zwolnienia go z zawodowej służby wojskowej. Ze wskazanego art. 41 ust. 2 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych wynika jednoznacznie, że uprawnienia emerytalne nabyte przez żołnierza zawodowego zwolnionego ze służby nie są wypłacane jedynie za okres, za który żołnierz otrzymał uposażenie przewidziane w ustawie o uposażeniu żołnierzy. Oznacza to, że nie można łączyć wypłaty emerytury wojskowej z pobieraniem uposażenia wojskowego przewidzianego w art. 18 ust. 1 pkt 1 ustawy o uposażeniu żołnierzy. W konsekwencji, jedynie w razie zbiegu uprawnień do tego uposażenia i zaopatrzenia emerytalnego, żołnierzowi przysługuje - według jego wyboru - wyłącznie jedno z tych świadczeń (art. 18 ust. 4 tej ustawy o uposażeniu żoł-

nierzy). Sąd Najwyższy podkreślił, że jednorazowe odszkodowanie przysługujące żołnierzom zwalnianym z zawodowej służby wojskowej z tytułu skrócenia okresu wypowiedzenia stosunku zawodowej służby wojskowej jest świadczeniem przewidzianym w innej ustawie (art. 14 ust. 2 ustawy o przebudowie Sił Zbrojnych), a zatem nie jest uposażeniem przewidzianym w ustawie o uposażeniu żołnierzy. Przepis przewidujący jednorazowe odszkodowanie odsyła do przepisów ustawy o uposażeniu żołnierzy jedynie co do wyliczenia jego wysokości. Już z tej przyczyny, skrócenie okresu wypowiedzenia, za które żołnierz zawodowy pobrał jednorazowe odszkodowanie, nie ogranicza uprawnień emerytalnych na podstawie art. 41 ust. 2 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych, który wyłącza je jedynie w okresie, za który żołnierz otrzymuje odrębne uposażenie przewidziane w ustawie o uposażeniu żołnierzy zawodowych. Oznacza to, że niewypłacanie żołnierzowi zawodowemu emerytury wojskowej za okres, za który pobrał on jednorazowe odszkodowanie z tytułu skróconego okresu wypowiedzenia stosunku wojskowej służby zawodowej byłoby dopuszczalne jedynie wtedy, gdyby ustawa o przebudowie Sił Zbrojnych zawierała uregulowanie analogiczne do wyjątku określonego w art. 41 ust. 2 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych. Zdaniem Sądu Najwyższego, możliwości wstrzymania żołnierzowi wypłaty emerytury wojskowej za okres skrócenia wypowiedzenia, za który pobrał jednorazowe odszkodowanie, nie można wyprowadzić z treści art. 14 ust. 6 ustawy o przebudowie Sił Zbrojnych. Przepis ten stanowi, że dla celów emerytalnych dniem zwolnienia z zawodowej służby wojskowej jest ostatni dzień okresu, za który wypłacone zostało odszkodowanie. Okres ten traktowany jest jako równorzędny ze służbą wojskową. Regulacje te w żadnym racjonalnym rozumieniu nie mają natury ograniczającej uprawnienia emerytalne żołnierza zawodowego. Przeciwnie, kreują ustawową fikcję prawną dla celów emerytalnych, nakazującą uznać za równorzędny ze służbą wojskową cały okres, za który wypłacono żołnierzowi zawodowemu jednorazowe odszkodowanie z tytułu skróconego wypowiedzenia stosunku zawodowej służby wojskowej. Wpływa to na możliwość nabycia uprawnień emerytalnych przez tych żołnierzy zawodowych zwalnianych z zawodowej służby wojskowej, którzy bez uwzględnienia pełnego okresu wypowiedzenia nie legitymowaliby się ustawowym stażem zawodowej służby wojskowej koniecznym dla nabycia tych uprawnień. Ten okres równorzędny ze służbą wojskową powiększa także rozmiar wojskowego stażu emerytalno-rentowego, co przekłada się na wzrost wysokości należnych żołnierzowi zawodowemu świadczeń z wojskowego zaopatrze-

nia emerytalnego. Sąd Najwyższy uznał za bezpodstawną koncepcję, aby możliwe było sumowanie równolegle biegnącego okresu, za który zwolniony ze służby wojskowej żołnierz zawodowy pobrał jednorazowe odszkodowanie z tytułu skrócenia okresu wypowiedzenia, z równoczesnym okresem rocznym pobierania uposażenia przewidzianego w ustawie o uposażeniu żołnierzy. Zaznaczył, że emerytury nabyte przez zwalnianych ze służby żołnierzy zawodowych i tak nie są wypłacane w okresie skróconego wypowiedzenia, albowiem ich wypłatę wstrzymuje równolegle biegnący roczny okres pobierania uposażenia przewidzianego w ustawie o zaopatrzeniu żołnierzy. Jest to zawsze okres dłuższy niż równolegle biegnący okres skróconego wypowiedzenia.

3.2. W wyroku z dnia 20 maja 2004 r., II UK 378/03 (niepublikowany) przyjęto, że skrócenie okresu wypowiedzenia stosunku służbowego zawodowej służby wojskowej na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 25 maja 2001 r. o przebudowie i modernizacji technicznej oraz finansowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2001-2006, nie przedłuża ani nie przesunęła okresu, za który żołnierzowi przysługuje uposażenie wypłacane po zwolnieniu ze służby, co oznacza, że niewypłacanie emerytury może dotyczyć tylko okresu jednego roku od daty upływu skróconego okresu wypowiedzenia (daty zwolnienia ze służby). W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy podzielił wykładnię przedstawioną w wyroku z dnia 22 października 2003 r., II UK 112/03, a nadto wywiódł, że z art. 18 ust. 4 ustawy o uposażeniu żołnierzy oraz z art. 41 ust. 2 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych, wynika, iż żołnierzowi zwolnionemu z zawodowej służby wojskowej, jeżeli nabył prawo do emerytury, przysługuje wybór jednego ze świadczeń (uposażenia lub emerytury) i to niezależnie od ich korzystności. W przypadku niedokonania takiego wyboru wypłaca się mu świadczenie korzystniejsze (wyższe). Jeżeli jest to emerytura, to potrąca się z niej kwoty wypłacone z tytułu uposażenia (art. 41 ust. 2 zdanie drugie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych). Analiza tych przepisów prowadzi do podstawowego wniosku, że zbieg uprawnień do uposażenia i emerytury występuje w okresie jednego roku od daty zwolnienia ze służby (rozwiązania stosunku służbowego). Zgodnie z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 25 maja 2001 r. o przebudowie Sił Zbrojnych, do dnia 31 grudnia 2003 r. okres wypowiedzenia stosunku służbowego zawodowej służby wojskowej dokonanego przez właściwy organ wojskowy, określony w przepisach ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, mógł być, na wniosek żołnierza, skrócony, nie więcej jednak niż do jednego

miesiąca. Z tytułu skrócenia okresu wypowiedzenia żołnierzom zwalnianym z zawodowej służby wojskowej przysługuje jednorazowe odszkodowanie w wysokości jednomiesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym, należnego na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym, za każdy miesiąc skrócenia okresu wypowiedzenia (art. 14 ust. 2 tej ustawy). Jednorazowe odszkodowanie przysługuje niezależnie od należności pieniężnych przysługujących żołnierzom zawodowym zwalnianym z zawodowej służby wojskowej, a terminem jego wypłaty jest ostatni dzień skróconego okresu wypowiedzenia (art. 14 ust. 4 i 5 tej ustawy). Z treści tych przepisów wynika wniosek, że datą zwolnienia ze służby (rozwiązania stosunku służbowego) jest data upływu skróconego okresu wypowiedzenia, a nie data, w której upłynąłby okres wypowiedzenia wynikający z przepisów ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych. Jest to przede wszystkim skutek określenia terminu wypłaty jednorazowego odszkodowania (ostatni dzień skróconego okresu wypowiedzenia). Taka wykładnia jest zgodna z utrwalonym orzecznictwem dotyczącym skrócenia okresu wypowiedzenia na podstawie art. 36¹ § 1 k.p. W uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 9 lipca 1992 r., I PZP 20/92 (OSNCP 1993 nr 1-2, poz. 2) Sąd Najwyższy stwierdził, że skrócenie przez zakład pracy okresu wypowiedzenia umowy o pracę na podstawie art. 36¹ § 1 k.p. powoduje rozwiązanie tej umowy z upływem skróconego okresu (Sąd Najwyższy odstąpił od wykładni przedstawionej w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 23 kwietnia 1990 r., III PZP 3/90, OSPiKA 1991 nr 2, poz. 92 z glosą B. Wagner; PiZS 1991 nr 7, s. 60 z glosą K. Rączki). Oznacza to, że z punktu widzenia przepisów dotyczących stosunku służbowego żołnierza zawodowego (jego rozwiązania, prawa do uposażenia) dniem zwolnienia żołnierza ze służby w przypadku skrócenia okresu wypowiedzenia jest dzień upływu tego skróconego okresu, a nie dzień, w którym upłynąłby okres wypowiedzenia określony na ogólnych zasadach. Od tak ustalonej daty żołnierzowi przysługuje przez okres jednego roku uposażenie na podstawie art. 18 ust. 1 pkt 1 ustawy o uposażeniu żołnierzy i tego okresu dotyczy zbieg prawa do uposażenia i emerytury. Odszkodowanie za skrócenie okresu wypowiedzenia jest świadczeniem jednorazowym, o czym świadczy nie tylko jego nazwa, ale przede wszystkim sposób wypłaty w terminie wyraźnie określonym w ustawie (w dacie rozwiązania stosunku służbowego). Nie ma więc żadnego okresu, w którym wypłacane jest odszkodowanie za skrócenie okresu wypowiedzenia. Okres skrócenia wypowiedzenia ma znaczenie tylko dla ustalenia wysokości jednorazowego odszkodowania. Wypłata tego odszkodowania nie przesuwają daty

rozwiązania stosunku służbowego, a tym samym nie ma wpływu na okres wypłaty uposażenia. Jest ono wypłacane przez okres jednego roku od daty zwolnienia i tylko w tym czasie może powodować zawieszenie (niewypłacanie) emerytury. Zdaniem Sądu Najwyższego, interpretacji tej nie zmienia art. 14 ust. 6 ustawy o przebudowie Sił Zbrojnych. Zgodnie z tym przepisem, dla celów emerytalnych dniem zwolnienia z zawodowej służby wojskowej jest ostatni dzień okresu, za który wypłacone zostało jednorazowe odszkodowanie. Okres ten traktowany jest jako równorzędny ze służbą wojskową. Ostatni dzień okresu, za który wypłacone zostało jednorazowe odszkodowanie jest dniem zwolnienia z zawodowej służby wojskowej tylko dla celów emerytalnych. Nie jest więc to dzień zwolnienia ze służby z punktu widzenia przepisów o stosunku służbowym żołnierzy. Dniem rozwiązania stosunku służbowego jest dzień upływu skróconego okresu wypowiedzenia i od tej daty żołnierzowi przysługuje uposażenie, które może powodować zawieszenie emerytury. Okres, o który skrócono wypowiedzenie nie jest okresem służby (pozostawania w zatrudnieniu), lecz jedynie dla celów emerytalnych jest traktowany jako równorzędny ze służbą wojskową. Jest to więc kolejny okres równorzędny ze służbą wojskową (art. 13 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych) uwzględniany przy ocenie nabycia prawa do emerytury wojskowej (art. 12 tej ustawy). Tak też, zdaniem Sądu Najwyższego, należy ocenić funkcję art. 14 ust. 6 ustawy o przebudowie Sił Zbrojnych, który pozwala na uwzględnienie przy ocenie nabycia prawa do emerytury wojskowej okresu, o który skrócono wypowiedzenie. Skrócenie okresu wypowiedzenia nie przesunuje więc ani nie przedłuża okresu, za który żołnierzowi przysługuje uposażenie wypłacane po zwolnieniu ze służby. Jednorazowe odszkodowanie przysługuje z innego tytułu prawnego niż to uposażenie, a jego uzasadnieniem faktycznym jest skrócenie czasu trwania stosunku służbowego, a więc też skrócenie okresu, w którym żołnierz pobierałby uposażenie wynikające z istniejącego stosunku służbowego. Zdaniem Sądu Najwyższego, należy uznać, że ustawodawca, realizując cele dotyczące przebudowy Sił Zbrojnych, uznał za stosowne umożliwienie szybszego rozwiązania stosunków służbowych żołnierzy (skrócenia okresu wypowiedzenia), także na ich wniosek, rekompensując to szczególnym świadczeniem w postaci jednorazowego odszkodowania. W podsumowaniu Sąd Najwyższy stwierdził, że zawieszenie (niewypłacanie) emerytury może dotyczyć tylko okresu jednego roku od daty zwolnienia ze służby, a więc daty upływu skróconego okresu wypowiedzenia, w którym to okresie

wypłacane jest uposażenie na podstawie art. 18 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o uposażeniu żołnierzy.

Uwzględniając przedstawiony stan prawny oraz dotychczasową wykładnię przyjętą w orzecznictwie, Sąd Najwyższy w składzie powiększonym stwierdza, że występująca w sprawie problematyka prawna dotyczy zagadnienia, które można określić jako konkurencję (zbieg) świadczeń z ubezpieczenia społecznego ze świadczeniami ze stosunku pracy (niepracowniczego, zatrudnieniowego stosunku służbowego). Nie chodzi więc o zbieg dwóch świadczeń z ubezpieczenia społecznego i dlatego powołany w uzasadnieniu zagadnienia prawnego wyrok Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2000 r., II UKN 458/99 (OSNAPiUS 2001 nr 18, poz. 565), a także inne orzeczenia dotyczące tego problemu, nie mają znaczenia.

Zasadą powszechnego prawa emerytalnego jest, że prawo do emerytury powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do jego nabycia (art. 100 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.). Jeżeli jednak ubezpieczony pobiera zasiłek chorobowy, świadczenie rehabilitacyjne lub wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy wypłacane na podstawie przepisów Kodeksu pracy, prawo do emerytury (co do zasady) powstaje z dniem zaprzestania pobierania tego zasiłku, świadczenia lub wynagrodzenia (art. 100 ust. 2 tej ustawy). Nadto, zgodnie z art. 103 ust. 2a tej ustawy, prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Oznacza to między innymi, że rozwiązanie stosunku pracy nie jest warunkiem nabycia prawa do emerytury, ale jego kontynuowanie powoduje zawieszenie prawa do emerytury, bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego ze stosunku pracy. Natomiast pobieranie zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego lub wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy wypłacanego na podstawie przepisów Kodeksu pracy jest przeszkodą w nabyciu prawa do emerytury w tym znaczeniu, że prawo do emerytury powstanie dopiero po zaprzestaniu pobierania tych świadczeń, mimo że warunki do nabycia emerytury zostały spełnione wcześniej (w trakcie ich pobierania).

Również w systemie zaopatrzenia emerytalnego żołnierzy zawodowych zasadą jest, że prawo do emerytury wojskowej powstaje z chwilą spełnienia przesłanek

nabycia tego świadczenia. Nie jest nią jednak osiągnięcie określonego wieku, jest natomiast zwolnienie ze służby wojskowej (rozwiązanie stosunku służbowego). Zgodnie bowiem z art. 12 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych, emerytura wojskowa przysługuje żołnierzowi zwolnionemu z zawodowej służby wojskowej, który w dniu zwolnienia z tej służby posiada 15 lat służby wojskowej w Wojsku Polskim. Pobieranie przez żołnierza zawodowego uposażenia przez okres roku po rozwiązaniu stosunku służbowego nie jest przeszkodą w nabyciu prawa do emerytury, lecz może powodować jej niewypłacanie (zawieszenie) na zasadach wskazanych w art. 18 ust. 4 ustawy o uposażeniu żołnierzy oraz w art. 41 ust. 2 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych.

Trafna jest, przedstawiona powyżej argumentacja zawarta w uzasadnieniach obu wskazanych wyroków Sądu Najwyższego, że przepisy te nie mogą stanowić podstawy zawieszenia emerytury wojskowej ze względu na skrócenie okresu wypowiedzenia stosunku służbowego. Jednorazowe odszkodowanie nie jest uposażeniem, wobec czego okres, o który skrócono wypowiedzenie stosunku służbowego nie jest okresem tożsamym z okresem pobierania uposażenia (choć się z nim w czasie pokrywa). Poglądu tego w istocie nie podważa się w uzasadnieniu przedstawionego zagadnienia prawnego. Podnosi się natomiast argument, że samodzielną podstawą niewypłacenia emerytury wojskowej może być art. 14 ust. 6 ustawy o przebudowie Sił Zbrojnych. Argumentacja obu wskazanych wyroków w znacznej części jest poświęcona wykazaniu, że przepis ten nie stanowi takiej podstawy. Wykładnię tę należy podzielić, z jednym jednak zastrzeżeniem. Przepis art. 14 ust. 6 ustawy o przebudowie Sił Zbrojnych w ogóle nie dotyczy zawieszenia emerytury wojskowej. Nie jest więc przepisem szczególnym w stosunku do art. 18 ust. 4 ustawy o uposażeniu żołnierzy oraz do art. 41 ust. 2 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych. Jak wskazuje się trafnie w uzasadnieniach powołanych wyroków, art. 14 ust. 6 ustawy o przebudowie Sił Zbrojnych nie zmienia daty rozwiązania stosunku służbowego żołnierza zawodowego, a tym samym nie zmienia okresu pobierania uposażenia po zwolnieniu ze służby. Przepis ten w zdaniu pierwszym wprowadza jednak fikcję prawną, stanowiąc, że dla celów emerytalnych dniem zwolnienia z zawodowej służby wojskowej jest ostatni dzień okresu, za który wypłacone zostało jednorazowe odszkodowanie za skrócenie okresu wypowiedzenia. Inaczej mówiąc, dniem zwolnienia ze służby jest dzień upływu skróconego okresu wypowiedzenia, a jedynie „dla celów emerytalnych” uważa się (fikcja prawna), że dniem zwolnienia ze służby jest

dzień, w którym upłynąłby ustawowy okres wypowiedzenia. Ponieważ warunkiem nabycia prawa do emerytury wojskowej jest zwolnienie za służby, a dla celów emerytalnych dniem takim jest dzień, w którym upłynąłby ustawowy okres wypowiedzenia, to nabycie prawa do emerytury następuje w tym dniu, a nie w dniu upływu skróconego okresu wypowiedzenia. Nietrafnie więc organ rentowy i Sąd Najwyższy w obu powołanych wyrokach przyjęły, że nabycie prawa do emerytury następuje w dniu upływu skróconego okresu wypowiedzenia. Prawo do emerytury powstaje bowiem dopiero z dniem upływu ustawowego okresu wypowiedzenia. Zakres tej regulacji jest wyraźnie ograniczony tylko „dla celów emerytalnych”, a więc w szczególności nabycia prawa do emerytury, a także ustalenia wymiaru tego świadczenia. W zdaniu drugim przepis art. 14 ust. 6 ustawy o przebudowie Sił Zbrojnych stanowi bowiem, że okres skróconego wypowiedzenia jest traktowany jako okres równorzędny. Oznacza to, że dla innych celów (np. ubezpieczenia zdrowotnego, szczegółowo wskazanych w uzasadnieniu zagadnienia prawnego) okres, o który skrócono wypowiedzenie jest traktowany jako okres równorzędny. Nie jest to jednak dla „innych celów” poza „celami emerytalnymi”, okres pozostawania w stosunku służbowym.

Należy więc przyjąć, że w przypadku skrócenia okresu wypowiedzenia, w dniu upływu tego skróconego okresu dochodzi do rozwiązania stosunku służbowego, w tym dniu wypłaca się odszkodowanie (jednorazowo) i rozpoczyna się roczny okres pobierania uposażenia po zwolnieniu ze służby. Po rozwiązaniu w ten sposób stosunku służbowego występuje okres, o który skrócono wypowiedzenie. W tym okresie żołnierz pobiera uposażenie, a nie ma jeszcze prawa do emerytury. Nie dochodzi więc w tym okresie do zbiegu prawa do emerytury i prawa do uposażenia. W okresie tym żołnierz nie otrzymuje emerytury dlatego, że jeszcze nie nabył do niej prawa, a nie dlatego, że występuje konkurencja świadczeń. Z takim zbiegiem mamy do czynienia dopiero od dnia upływu ustawowego okresu wypowiedzenia. W dniu tym żołnierz nabywa bowiem prawo do emerytury, a jeszcze pobiera uposażenie przez okres pozostały do upływu rocznego okresu przewidzianego w art. 18 ust. 1 ustawy o uposażeniu żołnierzy. W tym też okresie mają zastosowanie przepisy art. 18 ust. 4 ustawy o uposażeniu żołnierzy oraz art. 41 ust. 2 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych, przewidujące niewypłacanie emerytury. Po zaprzestaniu pobierania uposażenia (upływu roku od dnia rozwiązania stosunku służbowego w skróconym okresie wypowiedzenia) występuje sporny okres, traktowany przez organ rentowy jako okres, o który skrócono wypowiedzenie. Nie ma jednak żadnych podstaw, aby

tak traktować ten okres, a w szczególności podstawy takiej nie stanowi art. 14 ust. 6 ustawy o przebudowie Sił Zbrojnych. Okres, o który skrócono wypowiedzenie już bowiem upłynął, gdyż biegł równocześnie z okresem pobierania uposażenia (a zawsze jest krótszy). Po upływie roku od rozwiązania stosunku służbowego w skróconym okresie wypowiedzenia nie mamy więc do czynienia ani z okresem pobierania uposażenia, ani z okresem, o który skrócono wypowiedzenie. Nie ma też żadnych podstaw (w każdym razie nie daje ich art. 14 ust. 6 ustawy o przebudowie Sił Zbrojnych), aby okres, o który skrócono wypowiedzenie, przesunąć i uznać, że biegnie on dopiero po zaprzestaniu pobierania uposażenia lub zsumować go z okresem pobierania uposażenia. Okresy pobierania uposażenia i skrócenia wypowiedzenia muszą się bowiem na siebie nakładać (biec równocześnie).

W przypadku wnioskodawcy, do rozwiązania stosunku służbowego doszło w dniu 31 stycznia 2003 r. W tym dniu wypłacono mu jednorazowe odszkodowanie oraz rozpoczął się okres wypłaty uposażenia. W dniu tym rozpoczął się też okres, o który skrócono wypowiedzenie, zakończony 30 września 2003 r. W okresie tych ośmiu miesięcy wnioskodawca pobierał uposażenie, a nie nabył jeszcze prawa do emerytury, która właśnie z tego względu nie mogła być mu wypłacana. W dniu 1 października 2003 r. wnioskodawca nabył prawo do emerytury, a jeszcze przez 4 miesiące (okres pozostały do upływu roku) pobierał uposażenie. W tym czasie obowiązywały zasady niewypłacania emerytury przewidziane w art. 18 ust. 4 ustawy o uposażeniu żołnierzy oraz art. 41 ust. 2 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych. W dniu 31 stycznia 2004 r. zakończył się okres wypłacania uposażenia. Po tym dniu nie było już podstaw do niewypłacania emerytury, gdyż wnioskodawca nie pobierał już uposażenia, jak również nie był to okres, o który skrócono wypowiedzenie.

Z tych względów podjęto uchwałę jak w sentencji.

=====